

paa det Stærkeste tilraade, at Thinget stemmer for den Dagsorden, som er bleven forelagt, og som udtrykkelig udtaler, at man ikke billiger, hvad den ærede Minister har gjort; det vil saa komme til at vise sig, hvormange Medlemmer der billiger det.

Formanden (Krabbe): Der var et enkelt, lidt for personligt Udtryk af det ærede Medlem, som jeg kunde ønske ikke var blevet brugt, men da det fremgik, at der ikke var ment noget Fornærmeligt dermed, fandt jeg ikke Anledning til at afbryde ham.

Saug: Et er jo, om man billiger den Rettesættelse, som den høitærede Kirkeminister har givet Præsterne, og et Andet er, om man fuldt ud billiger de Krav til kirkelig Frihed, som de, der have underkrevet Adressen, have stillet. Det er disse to helt forskellige Spørgsmaal, der ere sammenblandede af den høitærede Minister, vistnok i den Hensigt, at han ved at trække det andet Spørgsmaal frem dækker det første. Men det gjør han ikke; han kommer ikke ved at trække det andet Spørgsmaal frem, om man billiger disse kirkelige Frihedskrav, til at dække det første. Om han kan dække sig ved at skyde sig ind under en Proosteret, hvorved han paa en vis Maade lader Kirkeministeren i disse Spørgsmaal staa under en Proosteret, bliver en ny Pragis, som man ikke hidtil har kjendt. Naar den ærede sidste Taler mindede om, at det var, ligesom om en hel Del af det, den høitærede Minister kom med, var fra Dr. Stat Nørdams Bog, da tror jeg virkelig, at det ærede Medlem har, uden at ville det, gjort Dr. Stat Nørdam høilig Uret, idet han viste, at nogle smaa seile Enkeltheder, som den høitærede Minister anførte, ogsaa staa i Dr. Nørdams Bog. Men ved Spørgsmaalet om disse kirkelige Frihedskrav kommer det jo ikke an paa disse Smaatal, hvormange der var tilstede og talte for eller imod; dette er ikke Hovedsagen, det er Biting; men undertiden søger man at dække Hovedtingen med Biting og trækker det frem i første Række, som skulde nedsettes i anden og tredie Række, og dertil kan man jo have sine Grunde. Jeg mener tværtimod, at i disse Spørgsmaal, som den høitærede Minister fremdrog om Kravene baade om Præstefrihed og om Alterbog, var han i høilig Uoverensstemmelse med Dr. Stat Nørdam, hvad Enhver vil vide, som har læst dennes Bog med Opmærksomhed. Om man end maaske kan være noget uenig med Dr. Nørdam i enkelte Ting, tror jeg dog, at denne Bog i det Hele taget giver god Klarhed over disse Spørgsmaal; den vil være god at læse, og ærede Medlemmer, som maaske fik det Indtryk af den ærede sidste Talers Udtalelser, at den høitærede Minister havde skummet Nøden af den, og at man nu gjerne kunde lade det Andet ligge, ville da se, at den meget ærede

Minister langtfra har skummet Nøden af den, men snarere faaet Ballen i den. Jeg er fuldt ud enig med Dr. Nørdam i, at den Rettesættelse, som den høitærede Minister har givet Præsterne, ikke lader sig forsvare; den høitærede Minister har ingen Ret til at give dem den hveksen efter den folkfirkelige Lovgivning eller efter Grundloven, og hvad Pragis angaar, som har været her i Landet, opløste den ærede Ordfører for Forespørgerne (Høgsbro) jo meget omhyggelig lige fra Stænderiden, at Pragis er den høitærede Minister aldeles imod, han kan ingen Begne komme. Det er en ny Wei, der skal slaas ind paa, det er her som i andre Retninger, man vil have andre Fortolkninger frem, men jeg tror ikke, det gaar. Smidlertid skal jeg heller ikke komme ind paa disse Punkter, skjøndt den høitærede Minister nok kan have en vis Berettigelse til at nævne disse Punkter. Det var for disse Punktens Skyld, han tildelte Præsterne en Rettesættelse, det var egentlig disse Punkter, der bragte ham i Harnisk, og hvis de ikke havde staaet der, var han ikke kommen i Harnisk. (Berg: Havde de ikke staaet der, saa var der ingen Adresse fremkommet!) So, der kunde jo have staaet noget Andet istedetfor disse Punkter. Der kunde jo have været andre Punkter deri, som maaske kunde have været mere behagelige for Ministeren. Det er altsaa dette, der har gjort, at de ere komne frem, og jeg vil da sige, at min Mening er den, at ligesom den danske Rigsdag hidtil altid har taget meget varfomt paa de kirkelige Spørgsmaal og raabt Baat i Øver, naar de laa for, — saaledes gjøre vi ogsaa Ret i nu at se tilbage, og vi have jo Tid nok dertil. Det gjælder jo i de kirkelige som i mange andre Forhold, at det er ikke nok, at man har et Forbillede eller et Ideal for sig engang imellem, men man maa dreie dem tilbage, for at se, hvorledes Livet svarer til dem; thi ellers gaar det os let, ligesom det gif Don Pedro, som gif foran sine Herremænd, og da han saae tilbage, vare Herremændene gaaede den anden Wei; han havde glemt at se tilbage. Men naar vi holde Idealet og Forbilledet op for den Retning, som det kirkelige er gaaet i, saa maa vi sige, at det er meget godt, ja selv Modstanderne maa sige, at det er meget godt. Men dersom vi mene, at Fjolketirken kan vedblive at bestaa — og jeg mener ikke, at dens Dage saa snart ville være omme, skjøndt den Tid jo vistnok ogsaa vil komme, om end den endnu ikke er kommen — saa tror jeg, at vi helst maa se at styrke den saa godt, som vi efter vor Leilighed kunne, og saa tror jeg, at vi gjøre Ret i at tage meget varfomt paa den. Saaledes har man ogsaa gjort tidligere, og dersom f. Ex. de Mænd, som have underkrevet Adressen, i enkelte af deres Krav ere gaaede noget videre, end man kunde ønske (En Stemme: Nei.), ja det kan der være forskellige Meninger om, saaledes f. Ex. med Hensyn til Præstefriheden.